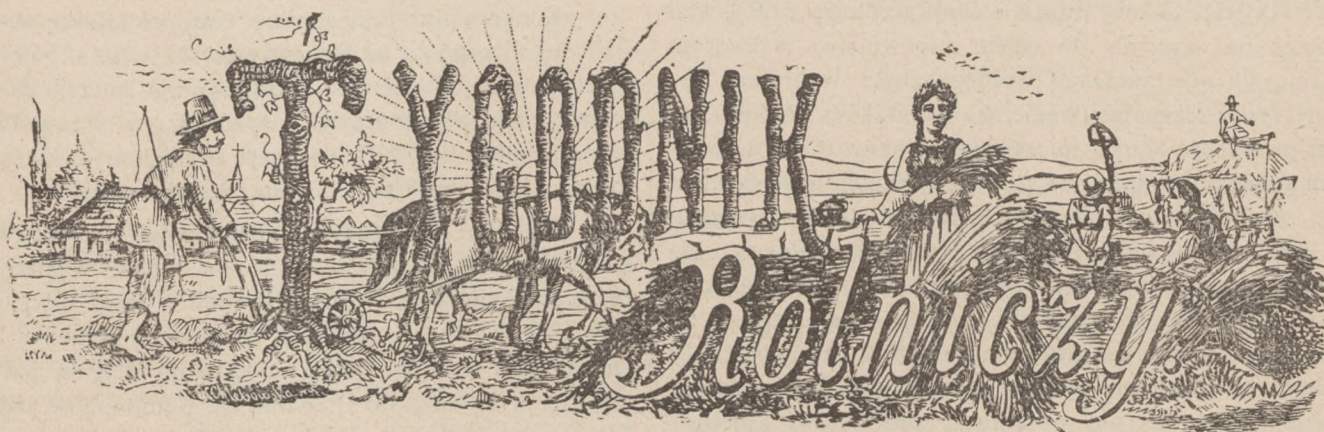

Organ c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: w państwie austr. rocznie 6 złr. w. a., półr. 3 złr. w. a., w W. ks. poznańskim i całym państwie niem. rocznie 12 marek, półr. 6 marek, w Królestwie polskim rocznie 6 rubli, półr. 3 ruble. Dla pp. Oficyalistów pryw. rocznie 4 złr. w. a. Pojedynczy numer 12 ct. w. a. Cena inseratu od miejsca wiersza dwułamowego dla członków Tow. okręg., prenumerujących „Tygodnik” 4 centy, dla wszystkich innych 8 centów.

„Tygodnik rolniczy” wychodzi w Sobotę każdego tygodnia. Niefrankowanych listów nie przyjmuje się. Reklamacje nieopieczętowane nie podlegają opłacie pocztowej. Manuskrypta winne być opatrzone podpisem autora; nieumieszczonych nie zwraca się. Zamówienia na „Tygodnik” i ogłoszenia, przyjmuje Administracja „Tygodnika” przy ulicy Garbarskiej, l. 7, artykuły zaś należy odsyłać do Redakcyi przy ulicy Garncarskiej l. 5.

Treść: W sprawie ugody z Węgrami. — Ustawa o pożyczkach melioracyjnych, służących do ulepszenia gruntów (Dokończenie). — Czy w obecnem położeniu rolnictwa wypada ograniczyć używanie sztucznych nawozów (Ciąg dalszy). — Oznajmienia. — Ogłoszenia. — Wiadomości handlowe.

W sprawie ugody z Węgrami.

W poprzednim numerze *Tygodnika rolniczego* zamieszczone zostały uchwały Komitetu Towarzystwa roln. krakowskiego co do żądań, jakie należałoby postawić przy odnowieniu ugody między obu połowami monarchii austro-węgierskiej, które to żądania przesłał Komitet w formie memoriału do c. k. Rządu, Rady państwa i Koła polskiego, a jednocześnie upoważnił swego wiceprezesa p. Karola Czeczka, by zapatrywanie to przedstawił i popierał w Sejmie, jako przekonanie Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Życzeniu temu stało się zadość o tyle łatwiej, iż p. Czeczka, jako referent Komisji gospodarstwa krajowego co do wniosku posła Tadeusza Pilata w przedmiocie odnowienia traktatu cłowo-handlowego z Węgrami, miał sposobność uzasadnić obszernie słuszne żądania, które ostatecznie streszczone zostały w uchwalonej przez Sejm rozstrzygnięciu do rządu.

Ze względu na doniosłość sprawy uważamy za właściwe podać cały ten referat dla zapoznania czytelników naszych z nadużyciami ze strony Węgrów, które oddziałują bardzo zgubnie na produkcję i przemysł rolniczy w Galicyi.

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o wniosku posła Tadeusza Pilata w przedmiocie odnowienia traktatu cłowo-handlowego z Węgrami.

Wysoki Sejmie!

Ugoda z Węgrami, na porządku będąca, jest bez kwestyi w styczności z najrozmaitszymi interesami Przedlitawii, jednak stanowczo można twierdzić, że ona najżywniej dotyka ekonomicznych interesów naszego kraju, a pochodzi to ztąd, że charakter ekonomiczny naszego kraju był i jest bardzo zbliżony do charakteru gospodarczego królestwa węgierskiego: obydwie te kraje bowiem są w tym samym peryodzie ekonomicznego rozwoju; są to kraje rolnicze, dążące do stworzenia i rozwoju przemysłu. W tej dążności jednak wyprzedziły nas Węgry, a to dzięki samodzielności, która pozwala im działać szybko a stanowczo. Skutkiem współzawodnictwa z Węgrami zaś kraj nasz wystawiony jest na ścieśnienie obrotu i na wypieranie swej produkcji przez silniejszego konkurenta nie tylko na targach zagranicznych i na targach innych krajów przedlitawskich, lecz także na naszym własnym targu krajowym, a nadto doznaje przeszkód w dalszym rozwoju gospodarczym, gdyż jako część składowa państwa austriackiego, nie może rozwinąć samodzielnej polityki ekonomicznej, jak to bez-

względna, do celu dążącą silną wolą, czyni królestwo węgierskie.

Dotychczasowy traktat cłowo-handlowy z Węgarami polega na zasadzie, że celem zapewnienia wytworom przemysłu austriackiego wolnego zbytu w krajach korony św. Szczepana, węgierska produkcja rolnicza, to jest produkcja zboża, mięsa, wina i okowity ma nawzajem zapewnione tożsamo prawo w krajach austriackich.

Galicja, która nie posiada rozwiniętego przemysłu, a ograniczoną jest tylko na produkcję rolniczą, nie odnosi odpowiednich korzyści z postanowień traktatowych, gdyż kraje korony św. Szczepana ze względu na swoje położenie geograficzne, stosunki klimatyczne i rolnicze na każdym punkcie naszą produkcję rolniczą pobijają, my zaś nie posiadamy produktów, którymi-byśmy na targach węgierskich skutecznie konkurować mogli.

Jakkolwiek ściśle biorąc, nie należy do zakresu kompetencji Wysokiego Sejmu zajmowanie się szczegółowo kwestią wysokości kwot, jakimi jedna i druga połowa monarchii do pokrycia wspólnych wydatków miałyby się przyczyniać, gdyż decyzja w tej mierze innemu ciału po myśli ustawy z dnia 21 grudnia 1867 roku zastrzeżoną została, komisja jednak nie może pominąć skonstatowania, że stosunek kwot na wspólne cele nie jest zastosowany do obecnego stanu ekonomicznego obu połów Monarchii i nie pozostaje jak tylko wyrazić nadzieję, że ta dysproporcja w odnowionej ugodzie istnieć nie będzie.

Z porządku przystąpimy do sprawy restytucji podatków konsumcyjnych i cła od towarów zagranicznych.

Co do restytucji podatków konsumcyjnych, to nastąpiła w tym przedmiocie przy poprzednim odnowieniu ugody zmiana na korzyść tamtej połowy państwa — nie nastąpił atoli sprawiedliwy podział co do dochodów z cła, ponieważ nasza połowa państwa, sprowadzając towaru zagranicznego wedle stosunku opłacanego cła 83% : 17%, a mając sobie dochód z cła policzony wedle stosunku 70% : 30%, traci na korzyść węgierskiej połowy z dochodów cłowych 13%.

Ważnym nader czynnikiem rozwoju ekonomicznego tak całej Monarchii, jak i naszego kraju, jest sprawa bankowa; w szczególności tej kwestyi komisja gospodarstwa krajowego nie wchodzi. Sprawa ta bowiem z okazji załatwienia wniosku pośła Skałkowskiego została odrębnie traktowaną. Niemniej jednak zaznaczyć musi komisja gospodarstwa krajowego, że zmiana stosunków kredytowych wogóle, szczególnie zaś uregulowanie kredytu wekslowego dla rolników, wymaga, aby kredyt ten zajął w przyszłym statucie Banku odpowiednie miejsce, szczególnie zaś, aby termin kredytu wekslowego dla rolników były dłuższe i by kredyt ten dopuszczał możliwość częściowych spłat.

Dotknawszy w poprzednich uwagach spraw ugodowych, leżących poza zakresem wniosku pośła Pilata,

pozwała sobie Komisja obecnie szerzej omówić sprawy, stanowiące treść rzeczzonego wniosku.

Komisja musi tutaj zgodnie z wnioskodawcą stwierdzić, że od szeregu lat Rząd węgierski, wbrew pojęciom traktatu z d. 27 czerwca 1878 r. i nie bacząc na postanowienia pojedynczych artykułów, w szczególności zaś artykułów I i VIII, naruszył w niejednym kierunku drogą administracyjną podstawy tegoż traktatu.

Głęboko odczuł kraj postępowanie w sprawach taryf kolejowych, gdy zarządzenia władz węgierskich przez niżenie opłat transportowych i przez udzielanie refakeji otwartych i ukrytych, wytworzyły sztuczną linię cłową, a to dla utrudnienia dowozu do Węgier, jak dla ułatwienia wywozu do Przedlitawii, pomimo, że artykuł VIII wyraźnie brzmi: „Istniejące koleje żelazne mają być zawiadywane w obydwóch częściach Monarchii podług jednakowych zasad“. Tymczasem węgierskie zboże i węgierska mąka wypiera nasze zboże nie z obcych, lecz z naszego własnego targu, bo do stosunków klimatycznych i gospodarczych, faworyzujących produkcję węgierską, przybywa pomoc w formie niższych kosztów transportu na kolejach węgierskich, których doniosłość wysokie taryfy kolei austriackich, zabijające swoją produkcję, jeszcze potęgują.

Rząd węgierski pojął, że rozszerzanie sieci kolejowej, jak i tanieść kosztów przewozu, odgrywają stanowczą rolę w podniesieniu majątku narodowego i z wielką konsekwencją, znacznie większą niż rząd austriacki, tej zasady się trzymał. Gdy długość kolei w Cislitawii od roku 1876 do roku 1893 z 4140 kilometrów wzrosła do 16.000 kilometrów, to w tym samym okresie we Węgrzech z 2100 kilometrów podniosła się na 12.573 kilometrów, a tendencja obniżenia kosztów transportowych przedstawia się we Węgrzech w następujących liczbach, mianowicie: dochód od tonny kilometrowej wynosił w roku 1888 2·24 cent., w r. 1889 2·28 cent., w r. 1890 2·08 cent., w r. 1891 1·95 cent., w r. 1892 1·89 cent., a w roku 1893 1·81 cent. w. a., natomiast w Austrii przedstawia się dochód z tonny kilometrowej w r. 1889 2·32 cent., w r. 1890 2·08 cent., w r. 1891 2·28 cent., w r. 1892 2·26 cent., a w r. 1893 2·26 cent.

Z dat statystycznych, o ile dowóz do Galicji może być na podstawie tych danych cyfrowo ocenionym, okazuje się, że w ostatnich latach wzrost importu jest duży; podczas gdy przez cały rok 1892 dowieziono 60.000 tonn zboża, to już w pierwszych trzech kwartałach roku ubiegłego weszło do Galicji dwoma kolejami, to jest via Zwardoń i Orłów 55.000 tonn zboża i mąki.

Owo obniżenie dochodu od tonno-kilometra na Węgrzech, prowadzi do przypuszczenia niższych kosztów transportu wogóle, tj. z uwzględnieniem ulg przewozowych bez względu na wysokość cen jednostek w urzędowej taryfie.

Jeżeli trudności w zebraniu dat nie pozwalają stwierdzić prawdziwej cyfry importu zboża węgierskiego, to przecież nie będzie przesadnem twierdzenie, że import do Galicji powyżej 100.000 ton wynosi.

Forsowny eksport zboża z Węgier, któryby się utrzymać nie mógł przy normalnych kosztach przewozu, nawet gdyby węgierskie zboże na naszych targach osiągało najwyższą możliwą cenę, rozwija się przy pomocy wyjątkowych ulg; cena zboża na targach Pesztu, Koszyc, Miskolczu, Galanthy, z doliczeniem normalnego kosztu transportu, wynosi więcej jak nasze ceny i wywóz nie miałby możliwości rozwoju, gdyby nie przerzucenie taryf transportowych z klas wyższych do niższych, gdyby nie udzielenie znacznych refakcyj i opustów opłat manipulacyjnych. Wnioskodawca sam podniósł w tej mierze tyle przykładów, że dalsze ich przytaczanie celem umotywowania wskazanego procederu, wyglądałoby na parafrazę motywów wnioskodawcy.

Wszystkie tu poruszone manipulacje były do nie- zbyt dawna pokryte zupełną tajemnicą; nie wiadano oficjalnie ani o wysokości refakcji, ani o tych wszystkich dalszych opustach, tem bardziej, że dopiero w połowie roku ubiegłego zaczął Rząd węgierski przedkładać wykazy refakcyjne — jednak i ta publikacja nie dostarcza pożądanego materiału do niniejszego przedstawienia, gdyż udzielanie refakcji odbywa się w styczniu i w lutym, za któryto czas dotąd powyższe daty nie zostały publikowane, atoli porównanie cen daje możebność skombinowania, że opusty były znaczne i wynosiły przy wagonie po trzydzieści kilka do czterdziestu złotych w. a.

Tej samej polityki taryfowej trzymał się Rząd węgierski również i przy innych towarach, nadto zaś ustanawiał znacznie wyższą klasę taryfową od taryfy przyjętej w Austrii dla tych towarów importowanych, które robiły konkurencję rozwijającemu się przemysłowi węgierskiemu, co w sposób bardzo drastyczny okazało się przy wywozie wyrobów ślusarskich ze Świątnik do Węgier i jak to przedstawił już wnioskodawca w swoim wywodzie, mówiąc o taryfach żelaza.

Podobnie jak przy zbożu, miała się rzecz ze spiryтусem, dla którego zmieniono taryfę transportową w ten sposób, że go przydzielono do niskich klas, a nadto przyznano refakcję i opust opłaty manipulacyjnej tak, iż kosztu transportu zmniejszyły się więcej, niż o 50 cent. przy jednym hektolitrze.

Jak przez dowolne zmienianie taryf transportowych Rząd węgierski potrafił sobie wytworzyć według potrzeby cło wchodowe lub premię eksportową i ignorował art. VIII traktatu, tak też i w innych kierunkach zaznaczyć trzeba, że tendencja Rządu węgierskiego nie odpowiadała dotyczącym artykułom traktatu, gdyż Rząd ten w danym wypadku identyfikuje się z interesami kupca lub przemysłowca i zajmuje potem to stanowisko, które temuż korzyści zapewnia. (C. d. n.)

USTAWA

o pożyczkach melioracyjnych, służących do ulepszenia gruntów.

(Dokończenie)

Świeżo uchwalona Ustawa brzmi następująco:

§ 1.

Jeżeli przy pożyczkach (melioracyjnych), które przeznaczone są do wykonania robót nawadniających lub osuszających (drenowania), zawartą zostanie umowa, iż spłata ich ma nastąpić zapomocą odnawiającej się renty, to na mocy obecnej ustawy żądanie owej renty odnośnie do gruntu, mającego być meliorowanym, ma pierwszeństwo przed wszelkimi innymi długami tabularnymi, z wyjątkiem podatków państwowych i krajowych i danin publicznych, oraz zobowiązań, ciążących na tym gruncie w myśl § 23 ustawy z dnia 20 maja 1869 roku (N. 93 Ust. Państw.) i § 44 ustawy z dnia 7 czerwca 1883 r. (N. 92 Ust. Państw.).

Prawo pierwszeństwa nabywa się w ten sposób, że żądanie renty z wyraźnem oznaczeniem jako „renty melioracyjnej“, zabezpieczonem zostanie na gruncie, mającym być meliorowanym, przez zapisanie tej należności z prawem zajęcia (*Pfandrecht*) w księdze gruntowej.

§ 2.

Żądanie renty może być zapisane w księdze publicznej, jako renty melioracyjnej, pod następującymi tylko warunkami:

1. Pożyczka, dla której żądanie renty przyznanem zostanie, musi być użytą na cel wyrażony w § 1 i pochodzić z fundusu, stojącego pod zarządem publicznym, albo z instytucji kredytowej, obowiązanej do publicznego składania rachunków.
2. Z przedsiębiorstwa melioracyjnego, dla którego pożyczka wzięta zostanie, należy, podług zdania rzeczoznawców, badających ten grunt, oczekiwać korzyści gospodarskiej, przewyższającej znacznie mające się użyć nakłady.
3. Kwota pożyczkowa nie powinna przewyższać kosztów, zamierzonego przedsięwzięcia melioracyjnego.
4. Kwota pożyczki nie powinna następnie być większą od dziesięciokrotnego czystego dochodu katastralnego z gruntu, mającego być meliorowanym, z dodaniem połowy nadwyżki wartości, jaką otrzymałoby się wskutek przeprowadzenia melioracji.

Jeżeli grunt, mający być meliorowanym, połączony jest z innymi gruntami (*Liegenschaften*) w jedną całość księgi gruntowej, to wysokość pożyczki obrachowuje się podług czystego dochodu katastralnego wszystkich tych gruntów, stanowiących ową całość księgi gruntowej i podług mającej się z nich wszystkich uzyskać nadwyżki wartościowej.

5. Pożyczka ma być oprocentowaną i umorzoną zapomocą mającej się wpisać renty.

Renta ta powinna być wypłacana przynajmniej corocznie i obrachowaną w ten sposób, by oprócz ciągłej, co najwyżej 4 procentowej prowizji, dawała rocznie przynajmniej 3 procent na umorzenie pożyczki.

Owe części renty melioracyjnej, które w miarę postępującego umorzenia pożyczki, nie będą już potrzebne do jej oprocentowania, służyć mają do umorzenia pożyczki.

W umowie o pożyczkę może być postanowionem, że w pierwszych trzech latach wysokość renty nie ma przewyższać kwoty, potrzebnej na opłacenie procentów od zaciągniętej pożyczki.

Oprocentowanie ma być obrachowywane tylko od uiszczonych już części pożyczki.

Pożyczka nie może być wypowiedziana ze strony udzielającego pożyczkę. Natomiast biorący pożyczkę ma prawo po półrocznem wypowiedzeniu umorzyć pożyczkę rentową przez spłacenie reszty kapitału.

6. Pożyczający może zastrzedz sobie prawo cofnięcia wypłaty w takim tylko wypadku, gdy właściciel gruntu nie rozpocznie w rzeczywistości robót melioracyjnych w czasie umówionym, albo jeżeli wykonanie ich, *jeszcze przed rozpoczęciem robót*, stanie się niemożliwym wskutek wypadków elementarnych (*Naturereignisse*).

7. Dodatki na koszt zarządu mogą być przez dającego pożyczkę pobierane tylko jako dodatki do renty melioracyjnej.

Najwyższy wymiar tych dodatków oznaczonym zostanie w drodze rozporządzenia.

8. Dający pożyczkę może żądać oznaczenia kaucyi, przeznaczonej do pokrycia kosztów procesu i egzekwowania, w razie potrzeby ściągnięcia zaległych rent melioracyjnych.

Najwyższy wymiar tej kaucyi oznaczonym zostanie w drodze rozporządzeń.

§ 3.

Pożyteczność przedsiębiorstwa melioracyjnego, wysokość kosztów jego prowadzenia, i w razie, jeżeli nakład przewyższać ma dziesięciokrotny czysty dochód katastralny, oczekiwane wskutek melioracyi zwiększenie się wartości (§ 2, l. 2 do 4) *ma oznaczyć sąd przed dozwoleciem wpisania renty melioracyjnej i na mocy tego zdecydować, czy umówione warunki pożyczki tak w tych, jak i we wszystkich innych punktach odpowiadają wymaganiom paragrafu 2.*

W tym celu do odnośnego podania o wcielenie dotychczasonem być musi, oprócz wygotowanej umowy pożyczkowej, także orzeczenie krajowego biura melioracyjnego, lub też wyznaczonych przez ministerstwo rolnictwa rzeczoznawców robót melioracyjnych. Co do dat katastralnych, potrzebnych dla zbadania granic pożyczki, *ma sąd zasięgnąć urzędowo wiadomości z urzędu podatkowego.*

Postępowanie, mające podług ustępu 1-go poprzedzić przyznanie pożyczki rentowej, powinno stosować się do ogólnych zarządzeń patentu cesarskiego z 9 sierpnia 1854 Ust. Państw str. 208. Dla zezwolenia i wykonania wcielenia służą postanowienia ogólnej ustawy dla ksiąg gruntowych z 25 lipca 1871 U. P. str. 95. O zezwoleniu wcielenia renty melioracyjnej mają być według przepisu § 124 ogólnej ustawy dla ksiąg gruntowych z 25 lipca 1871 U. P. nr. 95 zawiadomione także wszystkie osoby, których starsze prawa rzeczowe ciążyą na gruncie, mającym się meliorować.

§ 4.

Wypłata pożyczki, dla której renta melioracyjna wpisana zostanie w księgę publiczną, ma następować w miarę postępu robót melioracyjnych. Pożyczka ta użyta być może tylko na wykonanie przedsiębiorstwa, na które przyznana została. Właściciel obciążonego rentą gruntu nie powinien zwlekać wykonania określonych planem robót melioracyjnych, *ma je przeprowadzić odpowiednio celowi*, a roboty już dokonane utrzymać w dobrym stanie przez cały czas obowiązków rentowego.

Dopełnienie tych zobowiązań powinno być nadzorowane, a bliższe postanowienia co do organów nadzorujących wydanemi zostaną w drodze rozporządzenia przez Ministerstwo rolnictwa. O ile roboty melioracyjne prowadzone będą pod kierunkiem krajowego biura melioracyjnego, może być pozostawione mu potwierdzanie przyznanej pożyczki podług oznaczonego planu, wystawianie asygnat do podnoszenia rat pożyczkowych i wreszcie sprawdzanie każdorazowo wykonanych robót i urzędów.

Koszta nadzoru, o ile nie zostaną pokryte w inny sposób, ponosić ma właściciel gruntu, obciążonego rentą.

Postanowienia tego paragrafu obowiązują także w razie wydzierżawienia gruntu.

§ 5.

W celu ściągnięcia zaległych rent melioracyjnych, może być wprowadzoną egzekucya na ten tylko przedmiot księgi gruntowej, na którym renta z prawem zajęcia ubezpieczoną została; inne przedmioty majątku nie podlegają tej egzekucyi.

Jeżeli grunt, odpowiedzialny za rentę melioracyjną zostanie w czasie wykonywania lub po ukończeniu robót melioracyjnych sprzedany z wolnej ręki lub przez licytację przymusową, to wtedy zobowiązania i prawa wynikające z udzielenia pożyczki melioracyjnej, przechodzą prawnie z poprzedniego właściciela na nowo-nabywcę tego gruntu; wszelkie wzajemne umowy, szczególnie przeciwnie warunkom ściągania należności, nie mają znaczenia.

§ 6.

Pierwszeństwo renty melioracyjnej, nabyte § 1 przyszuża, w razie sprzedaży przymusowej przedmiotu

zafantowanego, w każdym razie tylko trzyletnim zaległościom rentowym, jak również możliwym dodatkom administracyjnym do kaucyi, spowodowanych kosztami procesu i egzekucyi.

Może tu jednak nastąpić wyjątek, jeżeli po ukończonej melioracyi, zaległości wystawionego na przymusową sprzedaż przedmiotu przewyższają podwyższoną jego wartość, spowodowaną melioracją. W takim razie na życzenie osoby, która jeszcze przed zapisaniem renty melioracyjnej miała na tym gruncie uzasadnione rzeczowe pretensye, należy prawo pierwszeństwa renty melioracyjnej ograniczyć do wysokości kwoty, odpowiadającej rzeczywistemu zwiększeniu się wartości tego przedmiotu.

§ 7.

Gdyby właściciel gruntu po rozpoczęciu robót melioracyjnych, dalsze ich podług planu prowadzenie bez dostatecznych powodów powstrzymał lub opóźniał, albo też zaniedbywał należyte ich utrzymanie, ma sąd na odnośne podanie zaprowadzić zarząd przymusowy (sekwestrację) gruntu, będącego w melioracyi, a to w celu ukończenia prac melioracyjnych lub ich naprawy pod kierunkiem zarządu przymusowego i na koszt właściciela gruntu.

Prawo żądania zarządu przymusowego przysłuży tak Instytucjom udzielającym kredyt, jak powołanym podług § 5 organom nadzorczym, oraz wierzycielom tabularnym tegoż gruntu.

§ 8.

Jeżeli wypadki elementarne uczynią niemożliwem wykonanie i ukończenie robót melioracyjnych podług ułożonego planu, albo też udaremnią lub znacznie uszczuplą oczekiwany z melioracyi pożytek gospodarczy, to należy wstrzymać natychmiast roboty melioracyjne, jak również i na rachunek pożyczki melioracyjnej udzielane wypłaty. Wstrzymanie przysłuży podług § 4 organom powołanym do nadzoru; może być także spowodowane szczególnie przez wierzycieli hipotecznych odnośnego gruntu. Przeciwno wstrzymaniu robót melioracyjnych może być wniesiony w nieprzekraczalnym terminie czternastodniowym, od chwili wydania rozporządzenia wstrzymującego od każdego współuczestnika sprzeciw do sądu. Sąd wyrokuje w tej sprawie po przesłuchaniu organu nadzorującego, właściciela gruntu i tych osób, których prawa rzeczowe i ciężary do gruntu tego jeszcze przed wpisaniem renty melioracyjnej uzasadnione zostały, a wreszcie, w razie potrzeby, po zaciągnięciu zdania biura melioracyjnego lub innych rzeczoznawców; przeciwko wyrokowi można wnieść rekurs.

W razie stanowczego wstrzymania robót melioracyjnych, gaśnie pretensya pobierania renty przez dającego pożyczkę, a pozostaje mu jedynie prawo żądania zwrótu zaliczek, wypłaconych przed wstrzymaniem robót, po odtrąceniu kwot, uiszczonych już w celu umorzenia pożyczki (§ 2 l. 5). Obliczona w ten sposób kwota ma prawo do

4 procentów i powinna być spłaconą po półrocznem wypowiedzeniu.

Ta kwota pożyczkowa ma prawo pierwszeństwa renty melioracyjnej o ile wystarczy zwiększenie się wartości, uzyskanej przez roboty melioracyjne.

Dla części kwoty pożyczkowej, wykluczonej z prawa pierwszeństwa renty melioracyjnej, oznacza się pozycję księzkową po czasie wciągnięcia renty melioracyjnej (§ 29 Ust. ksiąg. grunt.).

§ 9.

Do załatwiania spraw, przekazanych sądom w paragrafach poprzednich, upoważniony jest wyłącznie sąd, przy którym znajdują się księgi, obejmujące grunt, mający być meliorowanym.

§ 10.

Postanowienia obecnej ustawy, co do wciągania do ksiąg gruntowych i jego znaczenia, mają być także i tam zastosowane, gdzie znajdują się księgi poszczególne (Verfächbücher).

§ 11.

Skrypta dłużne i umowy co do udzielanych w myśl obecnej Ustawy pożyczek melioracyjnych, następnie kwity na płacone instytucjom pożyczkowym renty, a nareszcie wpisywanie prawa zastawu na renty melioracyjne, są wolne od należności skarbowych.

Potrzebne do celów melioracyjnych mapy katastralne mają być wydawane po cenie umiarkowanej. Wymiar tego opustu w cenie oznaczonym zostanie w drodze rozporządzeń.

§ 12.

Wykonanie tego prawa i wydanie potrzebnych do jego przeprowadzenia rozporządzeń, polecam moim ministrom sprawiedliwości, rolnictwa i skarbu.

Czy w obecnem położeniu rolnictwa, wypada ograniczyć używanie sztucznych nawozów, mianowicie soli potasowych i wapna?

Napisał

PROFESOR DR. MAERCKER.

(Ciąg dalszy.)

Oznaczywszy granice, do jakich nawóz wapienny prawdopodobnie ograniczyć można, Maercker mówi o nawozie fosforowym. Zaznacza on, że co do mineralnych pierwiastków roślinnych wogóle, trzymać się trzeba zasady, że ilości pierwiastków tych przez żniwo ziemi zabrane, całkowicie glebie wrócić należy, zwłaszcza gdy chodzi o kwas fosforowy i o potaż, których ilość najmniejszą następnie oblicza. Obliczania tego, gdy chodziło o nawóz wapienny, Maercker zaniechał dlatego,

że tam uwzględnić musiał zasadę, że gatunkom ziemi w wapno ubogim, należy dodać o wiele więcej wapna, aniżeli go rośliny z ziemi wyciągną, gdyż wapno daje się nie tylko jako pierwiastek odżywczy, ale także jako nawóz działający pośrednio, działający rozkładająco na inne materje i działający fizykalnie, tak że w każdym razie godzi się używać znacznego nadmiaru wapna.

Kwasu fosforowego potrzeba do wyprodukowania żniwa:

	funtów
10 ctr. ziarna żyta i 25 ctr. słomy żytniej	= 14,25
12 " " pszenicy i 24 " " pszennej	= 14,76
12 " " owsa i 18 " " owsianej	= 13,16
12 " " jęczmienia i 16 " " jęczmieni.	= 12,40
100 " ziemniaków (z łętami)	= 16,00
150 " buraków cukrowych z liściem	= 18,07

Można zatem wnosić, że do wyprodukowania żniwa średniego w zwykłych warunkach płodozmianu, potrzeba 15 funt. kwasu fosforowego. W formie obornika wprowadza się do ziemi znaczną ilość kwasu fosforowego. Maercker wykazał przez doświadczenia wykonane w roku 1894, że kwas fosforowy obornika (100 części) ma skutek taki, jak 90 części kwasu superfosfatowego w wodzie rozpuszczalnego. Doświadczenia te przekonały Maerckera, że w oborniku dajemy ziemi kwasu fosforowego skutkującego bardzo dobrze. Przypuszczając więc, że gospodarstwo jest w możności dawania co cztery lata po 150 ctr. obornika na jeden mórg pruski, wtedy ziemia uprawna otrzymuje 40 funtów kwasu fosforowego, a ponieważ według obliczeń powyższych, wśród rotacji czteroletniej potrzeba 60 funtów, to brakowałoby jeszcze 20 funtów do owej, ziemi zabranej ilości kwasu fosforowego, tak, że wystarczyłby roczny dodatek tego kwasu po 5 funtów. Maercker wykonał podobny obrachunek względnie do gospodarstw uprawiających buraki cukrowe i doszedł do wniosku, że w gospodarstwach takich skutkiem wysokich sprzętów buraków, rocznie ziemi dodawać wypada po 7 funtów kwasu fosforowego na mórg pruski. Jeżeli w gospodarstwach dają tylko po 100 ctr. obornika na mórg co cztery lata, to wprowadzają do ziemi tylko 26 funtów kwasu fosforowego, ubytek wynosiłby więc w przeciągu czterech lat 34 funty, tak, że wypadałoby rocznie dodawać po 8,5 funtów kwasu fosforowego. Jeżeli się zaś przypuści, że ziemi trzeba dodać podwójną ilość tego kwasu, by rośliny w niej znalazły dostateczną tegoż ilość, wtedy wypadłoby dodać ziemi w formie sztucznych nawozów rocznie 10 funtów kwasu fosforowego, gdy się co cztery lata nawozi 150 ctr. obornika, 17 funtów zaś kwasu fosforowego, gdy się co cztery lata daje tylko po 100 ctr. obornika. Ta ilość starczy bez wątpienia, gdyż przez proces wietrzenia przecież z naturalnych zapasów kwasu fosforowego w ziemi, część pewna się roztwarza i powiększa kapitał kwasu fosforowego, z którego rośliny uprawne mogą korzystać.

Gdy więc chodzi o przepis co do nawozu, to przepis ten o nawożeniu ziemi lekkiej byłby taki: Jeden cetnar mąki z żuzli Thomasa, zawierającej 18—20% kwasu fosforowego, wystarcza zupełnie do pokrycia potrzeb roślinnych co do kwasu fosforowego i utrzymania ziemi w dobrym stanie co do kwasu tego. Przeglądając zaś rejestra nawozów w wielu gospodarstwach nie trudno zauważyć, że wielka ich część w latach ostatnich co do nawozu fosforowego postępowała rozrzutnie. Co do nawożenia łąk np. zapisano zazwyczaj w rejestrach, że dano 2—3 ctr. kainitu i tyleż mąki z żuzli Thomasa. Sprzęt siana atoli, wynoszący 25 ctr., nie zabiera ziemi więcej jak 10,75 funtów kwasu fosforowego. A nawet wtedy, gdy się przyjmie bardzo wysoki sprzęt, wynoszący 40 ctr., to sprzęt taki wyciągnąłby z ziemi nie więcej, jak 17,3 funtów kwasu fosforowego, podczas gdy sprawa z potażem, jak o tem niżej, ma się zupełnie inaczej. Kto więc dawał 2 do 3 ctr. mąki z żuzli Thomasa, dopuszczał się wielkiej rozrzutności, gdyż 1 ctr. na rok wystarczy zupełnie i byłoby to wyrzucanie pieniędzy oknem, ktoby chciał kwasu fosforowego w większej tu używać ilości. Tu więc ograniczenie jest zupełnie na miejscu i w obecnych warunkach rolnictwa konieczne.

Gdzie od dawna co do nawozu fosforowego dopuszczano się rozrzutności i gdzie po rozważeniu rezultatów pracy tej przekonano się, że dawano więcej niż potrzeba, tedy przez czas pewien można śmiało żyć z dawnych zasobów.

Jest wprawdzie faktem, że kwas fosforowy z nawozu, który pierwotnie stosunkowo łatwo był rozpuszczalny i który skutkował dobrze, w ziemi przechodzi w połączenia nieco trudniej skutkujące. Znaczna część kwasu dawniej w nadmiarze danego, służy jednakże roślinom na pokarm. Gdzie więc dawniej nadmiar kwasu tego dawano, tam śmiało można dawki jego ograniczyć. Dotyczy to po szczególe gospodarstw, uprawiających buraki cukrowe, w których pod naciskiem dyrektorów cukrowni, przez wiele lat dawano na mórg pruski 30 do 40, a nawet do 50 funtów kwasu fosforowego, a oprócz tego jeszcze pod zboże tyle, ile go do wyprodukowania żniwa prawidłowego było potrzeba. Gdzie w ten sposób gospodarowano, tam niewątpliwie wypada używanie kwasu fosforowego ograniczyć.

Maercker'owi znane są gospodarstwa, gdzie w roku bieżącym (1895) pod buraki cukrowe wogóle nie dano wcale kwasu fosforowego, a gdzie mimo to zaniechanie tego nawozu nie sprawiło żadnego uszczerbku ani w sprzęcie, ani w zawartości procentowej cukru.

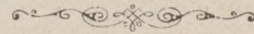
Kto się znajduje w położeniu wyżej opisanem, ten — według Maercker'a — może postąpić tak jak wyżej podano, lecz tylko ten — wyraźnie to Maercker zaznacza — kto ziemię wzbogacił przez poprzednie silne nawiezenie, może z czystym sumieniem raz jeden zaniechać nawozu fosforowego albo go przynajmniej ogra-

nieżyć. Gdzie ziemia atoli nie jest w kwas fosforowy obficie zaopatrzoną, sprawa zaniechania nawozu jest rzeczą wątpliwą. Maercker miał w lecie ubiegłym sposobność przekonania się na Śląsku, że na ziemi, na której nawozu fosforowego pod buraki cukrowe zaniechano, szczególnie początkowo był rozwój buraków bardzo niezadawalniający. To spostrzeżenie swe na polu kontrolował Maercker następnie w stacyi doświadczalnej i znalazł, że przypuszczenie jego co do nieudania się buraków w polu było słuszne, że buraki nie udały się skutkiem niedoboru kwasu fosforowego w ziemi. Trzeba więc być ostrożnym, skoro chodzi o zaniechanie całkowite nawozu fosforowego pod buraki, lecz uzasadnionem jest ograniczenie tegoż. Rolnik, dający pod buraki cukrowe więcej jak 15 do 20 funtów kwasu fosforowego, w warunkach obecnych rolnictwa jest marnotrawcą.

Ponieważ kwas fosforowy, leżąc w ziemi, traci na skuteczności, przeto przy użyciu tego nawozu uważać trzeba za zasadę, że lepiej małemi ilościami skutecznego kwasu fosforowego, a częściej ziemię zasilać, aniżeli składać znaczne zapasy tego kwasu w ziemi. Zasada ta odpowiada zupełnie obecnemu położeniu rolników, gdyż w obecnym, niepewnym stanie rolnictwa, nie wiadomo, czy rolnicy w latach następnych pozostały w ziemi zapas kwasu fosforowego w sposób korzystny będą mogli wyzyskać. Nie zaleca się więc nawożenia ziemi na zapas. Wyjątek stanowiłoby mogło tylko nawiezenie pod rośliny pastewne kilkuletnie, trwałe. Pod koniczynę i lucernę trwałą warto i w obecnych warunkach dać przy uprawie tyle kwasu fosforowego, ile go rośliny owe prawdopodobnie mogą spotrzebować w przeciągu lat, przez które na tem samem polu rodzić się mają. Czy zasada ta jest bezwarunkowo słuszną, za to Maercker nie ręczy, gdyż wiadomo, że na łąkach co rok powtarzany nawóz fosforowy roślinom bardzo dobrze służy, prawdopodobnie lepiej, aniżeli nawóz na zapas dawany. Niema więc wcale powodu, dla któregoby lucerna i koniczyna rocznie powtarzanego nawozu, który naturalnie należy dawać wcześniej, by się mógł rozdzielić i rozpuścić, nie miała również wyzyskać.

Rozumie się samo przez się, że do nawożenia na zapas, użyć należy kwasu fosforowego w formie, w której jest jak najmniej skłonny do uwstęchnienia się, to jest w formie mąki z żuzli Thomas'a. Natomiast jest naturalną rzeczą, że tam, gdzie się lucernę i koniczynę nawozi co roku, na nawóz fosforowy nadaje się bardziej superfosfat. Przychodzi więc Maercker do wniosku, że przy nawożeniu kwasem fosforowym, dopuszczają się rolnicy wielokrotnie marnotrawstwa, że jest rzeczą pożądaną i słuszną w obecnym stanie rolnictwa marnotrawstwa takiego zaniechać. Nie trzeba jednakże popaść w ostateczność przeciwną i ograniczać nawożenie fosforowe tam, gdzie nawozu tego dotąd nie używano do zbytku. Tamby się ograniczenie, a co gorsza zupełne nawet zaniechanie nawozu fosforowego gospodarzowi

bardzo niekorzystnie dało we znaki. Dostateczną wskazówką rolnikowi może tu być dokładne rozważenie sprawy w połączeniu ze ścisłym rachunkiem. Kto się obliczał z tem co ma w ziemi, co z niej bierze i co jej daje, według powyższych wskazówek, będzie wiedział dobrze, jak na przyszłość dalej postępować. W dobrem bowiem gospodarstwie powinna być dokładnie prowadzoną książkowość co do pierwiastków odżywczych w ziemi. (C. d. n.).

OZNAJMIENIA.

L. 4161.

Ogłoszenie.

W krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie rozpoczyna się rok szkolny 1896/97 z dniem 1 kwietnia 1896.

Celem krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie jest teoretyczne i praktyczne wykształcenie młodzieży na ogrodników, uzdolnionych do prowadzenia ogrodów wiejskich.

Do szkoły tej może być przyjęty każdy kandydat, który:

1) wykaże się, że przynajmniej 15 rok życia ukończył, że odbył z dobrym postępem obowiązkową naukę w szkole ludowej, jest umysłowo i fizycznie zupełnie zdrow i nienaganny obyczajów;

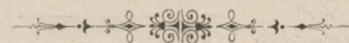
2) w terminie przez Dyрекcyę oznaczonym złoży egzamin wstępny, służący do ocenienia, czyli kandydat jest wogóle dostatecznie rozwinięty umysłowo, ażeby mógł korzystać z nauk w tej szkole udzielanych.

Kandydaci, którzy odbyli przynajmniej jednoročną praktykę ogrodniczą, a uczynią zadość powyż wymienionym warunkom, mają pierwszeństwo do przyjęcia przed innymi.

Koszta utrzymania ucznia w zakładzie wynoszą 165 złr. w. a. Synowie ubogich rodziców przyjęci być mogą na koszt funduszu krajowego.

Każdy wstępujący do zakładu powinien być zaopatrzony w dostateczną bieliznę i dobre juchtowe buty.

Podania o przyjęcie wnosić należy **najdalej do 15 marca 1896** do Dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie, która na żądanie udzieli wszelkich bliższych wyjaśnień. (2-4)

Ogłoszenia.

We wtorek, dnia 18 lutego b. r. będzie p. Inspektor mleczarstwa dawać objaśnienia w sprawach przetworu mleka, a mianowicie od godziny 11-tej do 1-szej, w Muzeum techniczno-przemysłowem w Krakowie.

Krajowy Skład Publiczny w Krakowie.**TARYFA.**

Koszta magazynowe oraz procent od zaliczek, udzielanych przez Bank na warranty za 100 ctm. na przeciąg trzech miesięcy.

Składowe od 100 ctm. pszenicy w workach a	
ct. 02 miesięcznie za 3 miesiące . . .	złr. 6.—
Przyjęcie (zniesienie, ułożenie) jednorazowo	złr. 2.—
Wyjście (wyniesienie, złożenie na fury) jednorazowo	złr. 1.50
Bank eskontuje warranty wystawione przez Składy krajowe, zaliczając na ctm 100 pszenicy	
prima złr. 490, 5% miesięcy 3	6.12
	Złr. 15.12

Koszta zatem składowe, przyjęcia, wydania i procent od udzielonej zaliczki za trzy miesiące od 1 ctm. pszenicy w worach wynoszą ct. 16.

Za zboże zsypane, z powodu że zabiera dużo więcej miejsca opłaca się od 1 ctm. więcej ct. 01.

Suszenie, szuflowanie, wogóle czyszczenie, nasyptywanie i regulowanie worów ect. wykonane stosownie do dawanych poleceń z powodu potrzeby zużycia przy wykonaniu tych robót więcej czasu, zatem i większej siły roboczej rachuje się osobno.

Portorya listowe, stemple, przesyłki próbek — według kosztów.

W razie przesłania zboża koleją — dostawienie wagonu = 100 ctm. do magazynu przez kolej ct. 60.

Krajowy Skład publiczny w Krakowie.

TRAWA MIODOWA

(*Holcus lanatus*)

własnego zbioru z obszaru dworskiego **Borówna**, nasienie świeże i pewne na grunta suche lub mokre, zupełnie liche, na pastwiska wyborna roślina, raz zasiana trwa lat kilka. **Jeden korzec** wraz z workiem kosztuje **4 złr. w. a.**, przy zakupie naraz **10 korec** dodaje się **korzec bezpłatnie**, na wagę **100 kg. 30 złr.** Zamówienia skutecznia **J. Bulsiewicz**, skład nasion **w Bochni.** (2-10)

Zarząd dóbr w Rudniku

poleca o ile zapas starczy:

Nasienie buraków pastewnych czerwonych mamutów lub żółtych Eckendorfskich po cenie złr. **20** za 100 kg. przy odbiorze 50 kg. w mniejszych ilościach po 25 ct. za 1 kg.

Ziemniaki do sadzenia, po oryginalnych w gatunkach Maercker, prof. Sitensky (duże niebieskie), Dołęga, Radea Thiel lub Magnum bonum po cenie złr. **3** za 100 kg. **loco stacya w Rozwadowie, bez worka.**

WIADOMOSCI HANDLOWE.

Ceny produktów w złr. za 100 kg.

	Kraków z dnia 11/2			Tarnów z dnia 7/2			Lwów z dnia			Rzeszów z dnia			Wiedeń z dnia 11/2		
	od	do		od	do		od	do		od	do		od	do	
Pszenica.	7.40	7.85	—	7.20	7.50	—	—	—	—	—	—	—	7.40	7.90	—
Żyto	6.40	7.05	—	6.20	6.40	—	—	—	—	—	—	—	6.90	7.25	—
Jęczmień	5.50	6.25	—	5.65	6. .	—	—	—	—	—	—	—	5. .	8.50	—
Owies	6. .	6.50	—	5.50	5.75	—	—	—	—	—	—	—	6.45	7.05	—
Groch	7. .	10. .	—	7. .	9.50	—	—	—	—	—	—	—	8. .	12.50	—
Fasola	8. .	12. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bobik	—	—	—	5. .	5.20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6. .	6.50	—
Tatarka	7. .	8. .	—	6.75	7.25	—	—	—	—	—	—	—	6.50	7. .	—
Proso	5. .	6. .	—	5.50	6. .	—	—	—	—	—	—	—	6. .	6.25	—
Jagły	11. .	13. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.50	12. .	—
Kukurudza	—	—	—	6. .	6.50	—	—	—	—	—	—	—	4.70	5.80	—
Rzepak	—	—	—	8. .	8.50	—	—	—	—	—	—	—	9.75	10.25	—
Chmiel za 56 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koniczyna n. czerw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koniecz. nas. biała	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kon. nas. szwedzka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Siano z łąk	2.40	3. .	—	2.20	2.50	—	—	—	—	—	—	—	2.10	3.30	—
Siano z koniczyny	3.40	3.60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.90	3.50	—
Słoma	2.60	2.70	—	1.80	2. .	—	—	—	—	—	—	—	2. .	2.40	—
Kartofle hektolit.	1.60	2. .	—	1.80	2. .	za 100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okowita 75—95°	60. .	80. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ kont.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.75	14.85	—
Masło	1. .	1.10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—